CZU: 342.722:347.12:342.34(498) **https://doi.org/10.59295/sum8(188)2025_14**

O ANALIZĂ EMPIRICĂ A CONFORMĂRII ROMÂNIEI CU OBLIGAȚIILE PRIVIND DREPTURILE CIVILE ȘI POLITICE DUPĂ ANII 1990

Iurie PATRICHEEV,
doctorand la Universitatea din Amsterdam, Țările de Jos

Deși România este acum un membru activ al sistemelor regionale și universale de protecție a drepturilor omului, acest rol nu poate fi considerat de la sine înțeles. În urmă cu mai puțin de patru decenii, noțiunea de drepturile omului nu era cunoscută de majoritatea populației, care trăia sub dictatură. În ciuda acestei situații inițiale dificile, România a aderat la Uniunea Europeană și la Consiliul Europei, două organizații care prețuiesc drepturile omului și democrația, și a ratificat numeroase tratate relevante. În acest context, articolul de față examinează datele empirice disponibile pentru a demonstra că România a reușit să-și îndeplinească obligațiile privind drepturile civile și politice. Principala contribuție științifică a acestei cercetări este de a oferi un cadru metodologic pentru a evalua aceste progrese (sau lipsa lor). Astfel, autorul sugerează un set de variabile universal aplicabile pentru a examina datele aferente pentru alte state.

Cuvinte-cheie: *drepturile omului, conformare, obligațiile statelor, drepturile civile și politice, democrație, liberalism, analiză empirică.*

AN EMPIRICAL ANALYSIS OF ROMANIA'S COMPLIANCE WITH ITS CIVIL AND POLITICAL RIGHTS OBLIGATIONS AFTER THE 1990s

Although Romania is now an active member of regional and universal human rights protection systems, this role cannot be taken for granted. Just less than four decades ago, the notion of human rights was not known to the majority of the population, who were unfortunate to live under a dictatorship. Despite this difficult starting point, Romania later joined the European Union and the Council of Europe, two organisations that value human rights and democracy, and ratified numerous relevant treaties. In this context, this article examines the empirical data available to demonstrate that Romania indeed managed to comply with its obligations regarding civil and political rights. The main scientific contribution of this research is to provide a methodological framework to assess such progress (or lack thereof). Thus, this author suggests a set of universally applicable variables to examine related data for other states.

Keywords*: human rights, compliance, state obligations, civil and political rights, democracy, liberalism, empirical analysis.*

Introducere

În paradigma conceptuală a societăților liberale contemporane, importanța drepturilor omului este considerată o axiomă. În urmă cu 30 de ani, politicienii au afirmat universalitatea, indivizibilitatea și interdependența acestor drepturi în cadrul Organizației Națiunilor Unite (în continuare – *ONU*) [1, p. 3]. În cadrul academic, doctrinarii au evidențiat existența unei tendințe generale în rândul statelor către o conformare sporită față de obligațiile internaționale privind respectarea drepturilor omului [2, p. 86]. În prezent, această conformare a devenit un criteriu esențial de evaluare a nivelului democratic al statelor și a calității vieții populației lor [3, p. 156]. În general, România pare să exemplifice această tendință de progres.

La momentul adoptării Pactului Internațional privind Drepturile Civile și Politice (în continuare – *PIDCP sau Pactul*), România nu era un stat democratic. Pactul, deseori considerat drept „navă-amiral a protecției universale a drepturilor omului" [4, p. 278], impune statelor o obligație de a proteja un set de libertăți liberale esențiale. În jargonul juridic, aceste libertăți (de exprimare, de opinie, de religie, împotriva discriminării, drepturl la viață privată, printre altele) sunt denumite „drepturi civile și politice" [5, p. 57]. Deși România a ratificat PIDCP în anul 1974, situația națională privind drepturile omului a rămas îngrijrătoare cel puțin până în anii 1990 [6a, p. 337; 6b, p. 130].

În timp ce anii 1970 au fost marcați de diverse inițiative de sensibilizare cu privire la drepturile omului în țările din Europa de Est, România era un stat totalitar, fundamentat pe cultul personalității lui Nicolae Ceaușescu [7, p. 193]. Securitatea, poliția secretă a României, s-a revigorat în acea perioadă și a intensificat represiunea politică, depășind chiar și realizările sale infame din anii 1950 [8, p. 35]. Aceste represiuni au condus la încălcări grave ale libertății de exprimare, libertății de mișcare și dreptului la viață privată [9, p. 280], toate garantate de PIDCP. Discriminarea era omniprezentă, procesele judiciale erau inechitabile, iar conceptul de drepturi ale omului era necunoscut populației, chiar și în marile orașe. Mai mult, legislația pronatalistă agresivă a lui Ceaușescu a interzis avortul și contracepția, cauzând efectiv moartea a mii de femei [10, p. 245]. Conform doctrinei diligenței necesare, România a eșuat astfel în respectarea obligațiilor sale pozitive referitoare la dreptul la viață, principiu fundamental al Pactului.

Situația s-a modificat radical spre bine după anul 1989, țara cunoscând transformări sociale, economice și politice semnificative. Populația a decis în mod colectiv să răstoarne regimul opresiv al lui Ceaușescu. În deceniile următoare, România a devenit un stat democratic, a ratificat multiple tratate internaționale privind drepturile omului și a obținut scoruri tot mai bune în indicatori neafiliați relevanți [11, p. 72]. Cu toate acestea, evenimentele recente evidențiază persistența unor probleme legate de respectarea drepturilor omului în România. Discriminarea împotriva minorităților etnice și sexuale este încă larg răspândită, brutalitatea poliției este frecvent raportată, iar simplul fapt că democrația a fost amenințată serios odată cu succesul lui Călin Georgescu în primul tur al alegerilor anulate reprezintă o dovadă clară a acestei problematici. În acest context, autorul sugerează că ar fi logic să examinăm contextul istoric al României după prăbușirea regimului comunist pentru a dovedi în mod empiric că statul într-adevăr și-a îmbunătățit conformitatea cu obligațiile în câmpul drepturilor civile și politice. Secțiunea următoare prezintă metodologia cercetării de față.

Cadrul metodologic

La ratificarea tratatelor privind drepturile omului, statele își asumă obligații de a garanta un spectru de drepturi tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția lor. Dată fiind importanța PIDCP, acesta reprezintă punctul de plecare în evaluarea conformării fiecărui stat la obligațiile referitoare în domeniul drepturilor omului. Obiectivul principal al prezentului articol este, prin urmare, de a răspunde la întrebare dacă România și-a îmbunătățit conformarea la obligațiile impuse de PIDCP comparativ cu statisticile perioadei comuniste.

Autorul prezintă ipoteza că răspunsul la această întrebare va fi afirmativ. Având în vedere evenimentele importante petrecute în România după revoluția din 1989, este rezonabil să ne așteptăm ca performanța țării în domeniul drepturilor omului să se fi ameliorat semnificativ. Astfel, în acea perioadă, România a aderat la Uniunea Europeană (în continuare – *UE*) și la Consiliul Europei, a ratificat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar reprezentantul său a deținut funcția de președinte al Consiliului ONU pentru Drepturile Omului. Pentru a realiza toate acestea, un stat trebuie să garanteze cetățenilor săi un spectru larg de libertăți civile și politice. Mai mult, dat fiind că aceste organizații se bazează pe protecția drepturilor omului, este puțin probabil ca România să fi putut adera la ele având un istoric nesatisfăcător în materie de drepturi ale omului.

Aceste observații empirice avansează ipoteza că situația cu drepturile omului în România s-a îmbunătățit semnificativ comparativ cu timpurile comuniste. Pentru a o verifica, autorul a analizat numeroase surse fiabile de date cantitative și calitative, printre care Observațiile Conclusive (în continuare – *OC*) ale Comitetului ONU pentru Drepturile Omului în privința România, comunicările mecanismului de Revizuire Periodică Universală (în continuare – *RPU*), rapoartele ONG-urilor și indicatorii aferenți drepturilor omului din baze de date precum Eurostat, Freedom House, Transparency International și indicatorii ONU și UE privind drepturile omului.

Deoarece răspunsul la această întrebare implică analiza unui volum mare de date empirice, autorul a decis să introducă trei variabile pentru a operationaliza aceste date:

- Situația privind conformarea la drepturile civile și politice în jurul anului 1989;
- Situația privind conformarea la drepturile civile și politice în jurul anului 2005;
- Situația privind conformarea la drepturile civile și politice în jurul anului 2020.
- Perioadele folosite pentru denumirea variabilelor nu sunt arbitrare. Autorul a considerat rezonabil să împartă acest interval în două perioade mai mici, de câte cincisprezece ani. Justificarea este dublă. În

primul rând, secțiuni mai ample de cincisprezece ani, cu trei momente cronologice (1989, 2005, 2020), oferă suficient timp pentru a observa o schimbare în contextul istoric. În al doilea rând, având în vedere că Observațiile Conclusive sunt programate la intervale de cinci ani, trei OC pe perioadă asigură un volum adecvat de date pentru a analiza orice variație potențială a variabilelor. Întrucât adesea există întârzieri în raportările către organele de tratat ale ONU, intervalele cronologice nu sunt strict delimitate și sunt plasate „în jurul" unui anumit an.

Toate aceste variabile sunt ordinale. Valorile lor variază pe o scală de la situație îngrozitoare (engleză: dire) la *satisfăcătoare* (engleză: satisfactory) și (în mare parte) *conformă* (engleză: compliant). Aceste valori corespund tipologiei tripartite a obligațiilor statelor în materie de drepturi ale omului stabilită de Comitetul ONU pentru Drepturile Omului în Comentariul General Nr. 36, prin care statele sunt obligate să respecte, să protejeze și să îndeplinească drepturile omului [12, p. 504]. Pe această scală, starea îngrozitoare descrie o situație în care încălcările drepturilor omului sunt răspândite, populația nu este conștientă de drepturile sale și, cu atât mai puțin, nu le poate exercita. În plus, statul, din diverse motive, nu reușește să prevadă legislativ drepturile omului pentru populația sa: nu respectă, nu protejează și nu îndeplinește drepturile omului. Situația (în mare parte) conformă, în schimb, corespunde unei realități empirice opuse, în care drepturile omului sunt (în mare parte) respectate și protejate, în conformitate (în întregime) cu interpretarea tripartită a Comitetului ONU pentru Drepturile Omului [13, p. 2]. În aceste condiții, încălcările drepturilor omului devin excepții, deoarece populația este conștientă de acestea, iar statul promovează mecanisme de protecție împotriva abuzurilor. Valoarea satisfăcătoare reprezintă, pe această scară, o poziție intermediară între celelalte două variabile. Ea descrie un regim în care principalele drepturi omului sunt codificate și există eforturi de protejare și respectare a lor, dar, din cauza unor limitări de natură educațională, economică sau politică, statul se confruntă cu dificultăți în a minimaliza încălcările – elementul de îndeplinire lipsește. Având în vedere aceste considerente, să trecem acum la examinarea datelor empirice.

Figura 1. Valorile pe o scală coresponzând clasificării din Comentariul General Nr. 36

1. **Aparentă, deși neabordată: Creșterea nivelului de conformare cu PIDCP**
2. **3.1. Situația privind respectarea drepturilor civile și politice în jurul anului 1989**

Observațiile Conclusive din 1979 au inclus multiple îngrijorări cu privire la conformarea României la obligațiile sale privind drepturile civile și politice. În special, membrii Comitetului au semnalat lacune ale legislației românești, care, la nivel constituțional, sancționau clasa muncitoare ca „clasa conducătoare în societatea românească" și instituționalizau comuniștii ca „forța politică conducătoare" [14, p. 36]. Acest lucru a constituit un temei de discriminare pe criterii de opinie politică sau origine socială în temeiul articolului 26 din PIDCP, o încălcare a drepturilor omului care, după cum s-a menționat anterior, era omniprezentă.

De asemenea, Comitetul a subliniat că restricțiile legitime ale libertăților de exprimare și de asociere, conform legislației românești, erau posibile doar pe baza noțiunilor de „scopuri ale regimului socialist" și „interesele muncitorilor" [14, p. 39]. În prezent, aceasta ar fi interpretată ca acordând statului o largă marjă de apreciere în stabilirea temeiurilor pentru limitarea libertății de exprimare, contrar interpretării Comitetului privind articolul 19 [15, p. 6]. În sprijinul acestui argument, istorici descriu numeroase cazuri de încarcerare și internare forțată în psihiatrie pentru exprimarea unor opinii anti-comuniste. Goga, buneoară, oferă date conform cărora aproximativ două milioane de persoane au fost închise din motive politice pe durata regimului Ceaușescu [16, p. 143], perioadă ce se suprapune în mare măsură cu cea în care România a ratificat PIDCP.

În fine, în 1979 Comitetul a criticat eșecul României de a proteja dreptul la viață al cetățenilor săi, menționând atât rata ridicată a mortalității infantile (aluzie la legile nataliste ale lui Ceaușescu), cât și reticența țării de a aboli pedeapsa capitală [14, p. 37]. Deși reprezentantul statului a susținut că sfera de aplicare a pedepsei cu moartea fusese restrânsă comparativ cu perioada anterioară ratificării și că aceasta devenise excepțională [14, p. 37], cercetătorii aduc dovezi contrare. Când alte state comuniste din Europa au inițiat un trend de restrângere a aplicării pedepsei cu moartea, România nu l-a urmat [17, p. 72]. În particular, Stancu demonstrează că, în anii 1970, regimul lui Ceaușescu practica activ execuții prin pluton de execuție, cu peste o sută de cazuri documentate și verificate [18, p. 348].

Situația nu s-a schimbat nici până în 1987, când Comitetul pentru Drepturile Omului a inițiat dialogul cu România din nou. Dispozițiile constituționale care permiteau discriminarea au rămas neschimbate, deși reprezentantul statului a afirmat că „discriminarea în România a fost eliminată în practică” [19, p. 76]. Aceasta a condus la manifestări practice de discriminare împotriva minorităților etnice și lingvistice, în special a persoanelor de origine romă și maghiarilor, confirmate de rapoarte și statistici ale ONG-urilor [20a; 20b, p. 220]. În plus, guvernul nu și-a schimbat poziția privind pedeapsa cu moartea și, potrivit istoricilor, a continuat s-o utilizeze activ pentru a-și urma scopurile politice [18, p. 51]. Membrii Comitetului au mai comentat că cetățenii români nu puteau călători în străinătate, deoarece legislația internă le impunea obținerea vizelor de ieșire, creând astfel limitări nelegale ale dreptului la libertatea de circulație garantat de Pact [19, p. 81]. În final, s-au făcut observații conform cărora dreptul la viață privată era restrâns, întrucât serviciile speciale investigau toate tipurile de interacțiuni dintre persoane [19, p. 82].

Aceste date ne demonstrează că abuzurile asupra drepturilor civile și politice, comise în principal de regimul opresiv însuși, erau numeroase în România înainte de Revoluție, în pofida faptului că guvernul își asumase obligații internaționale în acest sens. În lumina celor de mai sus, această situație poate fi clasificată doar drept îngrozitoare. Totuși, evenimentele din ultimii ani ai deceniului al optulea al secolului XX indică o schimbare pozitivă. În timp ce lumea contempla evoluțiile democratice din Europa, Raportorul special al ONU Voyame a urmărit detaliat modul în care românii s-au opus regimului Ceaușescu. În raportul său, Voyame a confirmat că, deși drepturile omului în România erau grav încălcate anterior [21, p. 27], evenimentele din decembrie 1989 au condus la o îmbunătățire considerabilă a situației. Prin urmare, era rezonabil de așteptat că România își va continua cursul de democratizare, ceea ce sugerează o conformare crescută la obligațiile privind drepturile civile și politice.

3.2. Situația privind respectarea drepturilor civile și politice în jurul anului 2005

Încă din 1999, Comitetul pentru Drepturile Omului a menționat primele schimbări pozitive în privința conformării României la obligațiile prevăzute de PIDCP. Comitetul a lăudat guvernul pentru că, în general, a adus ordinea juridică națională în armonie cu obligațiile tratatelor [22, p. 1], referindu-se la un nou sistem de guvernare bazat pe principiul separației puterilor și pe instituții specializate în domeniul drepturilor omului. Dat fiind că, în dialogurile anterioare, membrii Comitetului criticau frecvent regimul comunist din România pentru separarea fictivă a puterilor [14, p. 36; 20, p. 75], această evoluție a reprezentat primul pas către edificarea unui sistem în care drepturile omului pot fi protejate efectiv.

În ceea ce privește problema discriminării, intens dezbătută în România, contribuțiile părților interesate la mecanismul RPU din 2008 au subliniat reformele legislative și instituționale implementate în țară. Au fost înființate organizații naționale și adoptate legi pentru combaterea discriminării împotriva femeilor și a minorităților naționale [23, p. 3]. ONG-urile au remarcat, de asemenea, evoluții pozitive similare în domeniul protecției copiilor [24, p. 5]. Cu toate că aceste schimbări indică eforturile României de a se conforma mai bine obligațiilor sale din PIDCP, aceleași rapoarte subliniază că, în practică, situația s-a îmbunătățit, dar nu era comparabilă cu cea de-a celor mai dezvoltate țări din lume. În ciuda progreselor semnificative din primii ani ai deceniului al douăzecilea, legislația națională antidiscriminătoare nu a fost adusă pe deplin în concordanță cu standardele internaționale, instituțiile relevante nu dispuneau de resurse suficiente pentru a-și îndeplini eficient competențile, iar grupurile vulnerabile nu erau totalmente conștiente de drepturile lor [24, p. 8].

Concluzii similare reies și din examinarea altor drepturi civile și politice. De exemplu, România a modificat legislația pentru a proteja dreptul la viață și la libertate a persoanelor. Sursele empirice arată că, deși

garanții fundamentale privind procesul echitabil și protecția vieții au fost instituite, unele dintre problemele erei comuniste au persistat, precum brutalitatea poliției și utilizarea disproporționată a forței [24, p. 5]. În plus, provocările mai moderne au primit o atenție sporită, precum violența domestică și lipsa mecanismelor de prevenire și sancționare a acesteia [24, p. 5]. România a înregistrat progrese în domeniul libertății de exprimare, în special în contextul procesului de aderare la UE, însă lipsa libertății religioase și discriminarea la scară largă împotriva membrilor comunității LGBT+ au contracarat această evoluție pozitivă [24, p. 7]. Reprezentanții statelor participante la dialogul RPU au reiterat preocupări similare [24, p. 7].

Prin urmare, aceste date indică o situație ambiguă a drepturilor civile și politice în România în jurul anului 2005. Pe de o parte, numeroase reforme administrative și legislative au vizat stabilirea cadrului respectiv pentru protecția efectivă a drepturilor omului. În comparație cu perioada anterioară, aceasta reprezintă o ameliorare observabilă, întrucât cu mai mult de zece ani înainte majoritatea drepturilor prevăzute de PIDCP nu erau nici măcar codificate legislativ. Pe de altă parte, sistemul se afla încă în tranziție și rămânea subdezvoltat. Acest fapt se reflectă în continuarea, deși mai limitată, a încălcărilor drepturilor omului. De asemenea, promovarea drepturilor omului a constituit o provocare, întrucât o mare parte a populației nu era conștientă de mecanismele specifice de protecție a drepturilor sale.

Astfel, autorul susține că, la mijlocul anilor 2000, situația drepturilor civile și politice în România poate fi clasificată ca moderată. În acord cu logica tripartită propusă, datele empirice demonstrează că situația drepturilor omului, în ceea ce privește garanțiile civile și politice, s-a îmbunătățit. Totuși, în ciuda demersurilor legislative și politice generale pentru a proteja și respecta drepturile omului, statul român s-a confruntat cu dificultăți în promovarea și aplicarea drepturilor prevăzute de Pactul. Aceste provocări au condus inevitabil la menținerea abuzurilor asupra drepturilor omului în societatea românească. Subsecțiunea următoare abordează perioada următoare analizată pentru a înțelege dinamica ulterioară a schimbărilor.

3.3. Situația privind respectarea drepturilor civile și politice în jurul anului 2020

Observațiile Conclusive din 2017 ale Comitetului pentru Drepturile Omului au salutat o serie de modificări legislative în România încă din primii ani ai deceniului al douăzecilea [25, p. 1]. În special, noul Cod Penal a adus legislația criminală română în conformitate cu standardele articolelor 9 și 14 PIDCP. Cu toate acestea, această schimbare legislativă nu a pus capăt eforturilor României de a asigura procese libere și imparțiale, Comitetul exprimând îngrijorări cu privire la independența și imparțialitatea judecătorilor [25, p. 2]. În schimb, în cadrul dialogului RPU din anul următor, Guvernul român a fost lăudat de mai multe state evaluatoare pentru reformele sale cuprinzătoare în domeniul anticorupției [26, p. 9], unul dintre scopurile lui fundamentale fiind eliminarea corupției din sistemul judiciar. La fel, concluziile academice cantitative suplimentare susțin eficiența acestor reforme în realizarea justiției penale și promovarea statului de drept [27a, p. 256; 27b, p. 1247], fără de care garanțiile drepturilor civile și politice devin inoperante.

De asemenea, România a progresat semnificativ în combaterea discriminării împotriva persoanelor de etnie roma. Pornind de la recomandările primite în cadrul RPU şi al organismelor ONU, guvernul a adoptat o strategie națională pentru integrarea minorității rome în societate [26, p. 2]. În plus, a înființat o instituție specializată în domeniul drepturilor omului, Agenția Națională pentru Romi (în continuare – *ANR*), având ca scop incluziunea acestei minorități [26, p. 7]. Mai multe politici sustenabile au fost elaborate și implementate, la momentul dialogului RPU din 2018, pentru a reduce decalajul dintre populația romă și cea neromă, cu ANR în prim-plan [26, p. 4]. În pofida acestor realizări, părțile interesate au subliniat că problema discriminării împotriva romilor persistă la nivel societal [25, p. 3], ridicând astfel preocupări în temeiul articolelor 26-27 PIDCP. În schimb, în domeniul nediscriminării femeilor, România a ratificat Convenția de la Istanbul a Consiliului Europei, care previne violența împotriva femeilor și violența domestică, în anul 2016 [28, p. 115].

Un domeniul în care progresul conformării României între 2005 și 2020 este incontestabil îl reprezintă libertatea de exprimare. Raportul organizației Freedom House din 2020 a menționat eforturile României pentru protejarea numeroaselor libertăți civile și drepturi politice, acordându-i scoruri ridicate (comparabile cu cele ale țărilor dezvoltate) în domeniile libertății de exprimare și libertății religioase, două drepturi fun-

damentale garantate de articolele 18–19 ale Pactului [29]. În acest context, este imperativ de evidențiat că Comitetul pentru Drepturile Omului nu a considerat necesară formularea de recomandări privind protejarea libertății de exprimare în România. Mai mult, în cadrul procedurii RPU, doar un reprezentant a sugerat într-o manieră foarte scurtă că România ar trebui să-și continue eforturile în acest domeniu, celelalte părți interesate neavând comentarii în această privință [26, p. 17]. Analizate împreună, aceste date indică faptul că România a realizat progrese semnificative în conformarea cu aceste obligații, în special în comparație cu perioadele anterioare, marcate de multiple îngrijorări privind libertatea de exprimare și libertatea religioasă.

În special, autorul observă, de asemenea, scopul foarte precis al recomandărilor formulate de statele evaluatoare și de membrii Comitetului. În loc să abordeze probleme de interes general, așa cum se întâmpla în rapoartele anterioare, acestea s-au concentrat pe momente specifice și de o amploare semnificativ restrânsă, multe intersectând între ele. Această evoluție demonstrează că Guvernul român a continuat tendința pozitivă de conforare la Pactul ONU între 2005 și 2020. Natura subtilă a noilor provocări legate de drepturile omului evidențiază, totodată, că România a reușit să construiască un cadru solid pentru protecția și promovarea drepturilor civile și politice, în care garanțiile de bază asigurau respectarea și protejarea acestor drepturi.

Cu toate acestea, nu înseamnă că abuzurile asupra drepturilor omului au dispărut în trei decenii. Ele au devenit însă mult mai rare, iar statul a jucat un rol crucial în transformarea acestui peisaj prin adoptarea și aplicarea măsurilor legislative. În această lumină, autorul susține că situația în jurul anului 2020 ar trebui clasificată ca (în mare) conformă. Prin urmare, această analiză demonstrează că, din perspectiva dovezilor empirice, România și-a îmbunătățit conformarea la obligațiile impuse de PIDCP.

Concluzii

Scopul principal al acestei cercetări a fost să demonstreze, folosind date empirice din acces deschis, că România și-a crescut conformitatea cu obligațiile în domeniul drepturilor civile și politice după căderea regimului comunist. Pentru a operaționaliza și analiza aceste date, autorul articolului de față a oferit un cadru metodologic care conține un număr de variabile ordinale. Acest lucru a fost realizat prin aranjarea și analiza datelor cantitative și calitative care descriu peisajele drepturilor omului în România în jurul anilor 1989, 2005 și 2020 și compararea acestora. Această analiză a concluzionat că România a reușit să depășească moștenirea unui stat care încălca drepturile omului și se află în prezent, meritat, printre statele care (în mare măsură) își respectă obligațiile referitoare la drepturile civile și politice ale omului. Concluzia dată se bazează pe comentariile consolidate ale observatorilor independenți din cadrul mecanismelor internaționale de monitorizare în domeniul drepturilor omului, mulți din care au subliniat progresul pozitiv al României. Cu toate acestea, nu ar trebui să ne imaginăm România ca un ideal liberal de conformitate cu drepturile omului.

Autorul sugerează că următorii ani vor deveni cruciali pentru evaluarea progresului României în acest sens. Odată cu alegerea lui Nicușor Dan, mai mulți observatori au pariat pe o Românie mai democratică, ceea ce implică o respectare a obligațiilor privind drepturile omului mai ridicată. Cu toate acestea, Guvernul țării mai are multe de făcut, în special la nivelul legislației și al politicilor publice. Din punct de vedere academic, ar fi folositor de a analiza date mai noi, folosind același cadru metodologic, pentru a înțelege dacă tendința pozitivă va continua. Mai mult, alte cercetări teoretice ar putea examina rolul organismelor guvernamentale însărcinate cu protecția drepturilor omului, cum ar fi instituțiile naționale pentru drepturile omului, în promovarea unei abordări bazate mai mult pe drepturile omului pentru consolidarea democrației românești.

Referințe bibliografice:

1. Conferința Mondială privind Drepturile Omului, de la Viena, Vienna Declaration and Programme of Action, adoptat la 25 June 1993. Disponibil: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/vienna-declaration-and-programme-action.
2. BAKKE, K. M. When States Crack Down on Human Rights Defenders. In: *International Studies Quarterly*, 2020, nr. 1, p. 85-96.
3. De MAEYER, J. Human Rights, the Capability Approach, and Quality of Life: An Integrated Paradigm of Support in the Quest for Social Justice. In: *The International Journal of Therapeutic Communities*, 2017, nr. 3, p. 156–162.

4. HERSHKOFF, H. Alex, Conte, Scott, Davidson, and Richard, Burchill. Defending Civil and Political Rights: The Jurisprudence of the United Nations Human Rights Committee. In: *Human Rights Review*, 2004, nr. 3, p. 277–280.
5. JOSEPH, S. A Rights Analysis of the Covenant on Civil and Political Rights. In: *Journal of International Legal Studies*, 1999, nr. 5, p. 57.
6. PETRESCU, C., PETRESCU, D. Resistance and Dissent under Communism: The Case of Romania. In: *Totalitarianism and Democracy*, 2007, nr. 2, p. 323-346.
7. STAN, L. Reckoning with the Communist Past in Romania: A Scorecard. In: *Europe-Asia Studies*, 2012, nr. 1, p. 127–146.
8. CĂTĂNUȘ, A. A Case of Dissent in Romania in the 1970s: Paul Goma and the Movement for Human Rights. In: *Arhivele Totalitarismului*, 2011, nr. 3, p. 185–209.
9. DELETANT, D. *Ceaușescu and the Securitate: Coercion and Dissent in Romania, 1965-1989.* Hurst & Co, 1995.
10. Dragan, D. G. On the Matter of Influence of Internal Political Factors on the Romanian Foreign Affairs and the State Image. În: *Post-Soviet Space Problems*, 2021, nr. 2, p. 277-290.
11. KLIGMAN, G. Political Demography: The Banning of Abortion in Ceausescu's Romania. In: Ginsburg, F.D. și Rapp, R. (eds), *Conceiving the New World Order: The Global Politics of Reproduction,* University of California Press, 1995.
12. BOGDAN, D. și MUNGIU-PIPPIDI, A. The Reluctant Embrace: The Impact of the European Court of Human Rights in Post-Communist Romania. In: Anagnastou, D. (ed), *The European Court of Human Rights: Implementing Strasbourg's Judgements on Domestic Policy,* Edinburgh University Press, 2013.
13. RONA, G. și AARONS, L. State Responsibility to Respect, Protect and Fulfil Human Rights Obligations in Cyberspace. În: *Journal of National Security Law and Policy*, 2015, nr. 3, p. 503–536.
14. Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, General Comments No. 31, adoptat la 26.05.2004. Disponibil: https://www.refworld.org/legal/general/hrc/2004/en/52451
15. Adunarea Generală a Națiunilor Unite, Report of the Human Rights Committee, adoptat la 15.11.1979. Disponibil: https://digitallibrary.un.org/record/9756?ln=en&v=pdf
16. Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, General Comments No 34, adoptat la 29.07.2011. Disponibil: https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf
17. GOGA, C. The Romanian Detention System during the Communist regime: Between the Rule of Law and Social Realities. În: *Analele Universității din Craiova*, 2015, nr. 2, p. 139-150.
18. FIJALKOWSKI, A. The Abolition of the Death Penalty in Central and Eastern Europe. In: *Tilburg Foreign Law Review*, 2001, nr. 1, p. 62-83.
19. STANCU, R. The Political Use of Capital Punishment in Communist Romania between 1969 and 1989. In Hodgkinson, P. (ed), *Capital Punishment: New Perspectives,* Ashgate, 2016.
20. Adunarea Generală a Națiunilor Unite, Report of the Human Rights Committee, adoptat la 01.01.1987. Disponibil: https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/report-human-rights-committee-45
21. Human Rights Watch. *Romania: Human Rights Developments. Radio Free Europe*. 1991. Disponibil: https://www.hrw.org/reports/1992/WR92/HSW-04.htm
22. RAUH, C. Decomposing Gaps between Roma and Non-Roma in Romania. In: *Journal and Demographic Economics*, 2018, nr. 2, p. 209–229.
23. VOYAME, J. *Report on the Situation of Human Rights in Romania*. 1991. Disponibil: https://digitallibrary.un.org/record/106611?ln=ar&v=pdf
24. Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, Concluding Observations of the Human Rights Committee: Romania, adoptat la 28.07. 1999. Disponibil: https://docs.un.org/en/CCPR/C/79/Add.111
25. Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, Summary Prepared by the OHCHR, in Accordance with Paragraph 15(c) of the Annex to Human Rights Council Resolution 5/1: Romania, adoptat la 03.04.2008. Disponibil: https://upr-info.org/sites/default/files/documents/2013-10/ahrcwg62rom3e.pdf
26. Human Rights Council, Universal Periodic Review: Report of the Working Group on the Universal Periodic Review, Romania, adoptat la 03.06.2008. Disponibil: https://docs.un.org/en/A/HRC/8/49
27. Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, Concluding Observations of the Human Rights Committee: Romania, adoptat la 11.12.2017. Disponibil: https://docs.un.org/en/CCPR/C/ROU/CO/5

28. Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Romania, adoptat la 05.04.2018. Disponibil: https://docs.un.org/en/A/HRC/38/6
29. MENDELSKI, M. Fifteen Years of Anti-Corruption in Romania: Augmentation, Aberration and Acceleration. În: *European Politics and Society*, 2021, nr. 2, p. 237–257.
30. LACATUS, C., SEDELMEIER, U. Does Monitoring without Enforcement Make a Difference? The European Union and Anti-Corruption Policies in Bulgaria and Romania after Accession. In: *Journal of European Public Policy*, 2020, nr. 8, p. 1236–1255.
31. NEAGA, D. Gender-Based Violence Still under Fire: The Istanbul Convention and the Romanian Way. In: *Scientia International Journal*, 2022, nr. 2, p. 107–121.
32. Freedom House, *Freedom in the World 2020: Romania*. 2024. Disponibil: <https://freedomhouse.org/country/romania/freedom-orld/2020#PR.

Date despre autor:
Iurie PATRICHEEV, doctorand la Universitatea din Amsterdam, Țările de Jos.
ORCID: https://orcid.org/0009-0008-5372-4279
E-mail: iuriepatricheev@gmail.com

Prezentat: 03.09.2025